

Porušování povinnosti při správě cizího majetku

Samotný odklad úhrady kupní ceny včetně splátkového režimu nemusí být za každých okolností pro kupujícího výhodnější, vždy je nutné zabývat se konkrétními okolnostmi smluvního ujednání.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 5 Tdo 538/2009, ze dne 29.7.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které podal obviněný Ing. I. S. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. 3 To 84/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci pod sp. zn. 29 T 10/2003, tak, že podle 265k odst. 1, 2 tr. ř. se ohledně obviněného Ing. I. S. a s přiměřeným použitím § 261 tr. ř. ohledně obviněného Ing. L. D. částečně zrušuje usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. 3 To 84/2008, pokud jím byla zamítnuta odvolání obou obviněných proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. 29 T 10/2003, v odsuzujícím výroku o vině obviněného Ing. I. S. trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a obviněného Ing. L. D. návodem k trestnému činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 10 odst. 1 písm. b) tr. zák. a § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., a ve výroku o trestu obou obviněných. Dále se částečně zrušuje rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. 29 T 10/2003, v odsuzující části výroku o vině obviněného Ing. I. S., v níž byl uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., a ohledně obviněného Ing. L. D. v odsuzující části výroku o vině, v níž byl uznán vinným návodem k trestnému činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 10 odst. 1 písm. b) tr. zák. a § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., dále ve výroku o trestu ohledně obou obviněných. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušené části rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Obviněný Ing. I. S. byl rozsudkem Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 28. 2. 2009, sp. zn. 29 T 10/2003, uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. [bod I. 1. a) a I. 1. b)], a odsouzen podle § 255 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon byl podle § 60a odst. 1, 2 tr. zák. a 58 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků za současného vyslovení dohledu nad obviněným. Současně byl obviněnému Ing. I. S. podle § 49 odst. 1 tr. zák. a § 50 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu v obchodních společnostech a družstvech včetně jejich zastupování na základě plné moci v oblasti podnikání, shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění ve smyslu zákona č. [42/1994](#) Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem v trvání pěti roků. Dále soud uložil obviněnému peněžité trest ve výši 100.000,- Kč podle § 53 odst. 1 tr. zák. a pro případ, že by peněžité trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanovil podle § 54 odst. 3 tr. zák. náhradní trest odnětí svobody v trvání tří měsíců. Současně krajský soud uznal vinným návodem

k trestnému činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 10 odst. 1 písm. b) tr. zák. a § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. obviněného Ing. L. D. [bod I. 2.a),b) výroku o vině] a uložil mu trest.

Citovaným rozsudkem bylo rovněž rozhodnuto o zproštění obžaloby obviněného Ing. I. S. a dalších spoluobviněných ze skutků, které obžaloba ohledně obviněného Ing. I. S. kvalifikovala jako trestné činy porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák. a porušování závazných pravidel hospodářského styku podle § 127 odst. 1 tr. zák. (pouze v bodu II. 5.). Pod body II. 1., resp. II. 2. odsuzujícího rozsudku byl zproštěn obžaloby spoluobviněný RNDr. M. P., resp. obviněný Ing. L. D.

Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci podali obvinění Ing. I. S., Ing. L. D. a státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě – pobočka v Olomouci odvolání, o nichž rozhodl Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. 3 To 84/2008, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná.

Obviněný Ing. I. S. napadl citované usnesení Vrchního soudu v Olomouci prostřednictvím svého obhájce dovoláním, které opřel o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. l) v jeho druhé alternativě, tedy že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., ačkoli byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenu g), tj. že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Nesprávné hmotně právní posouzení spočívalo podle názoru obviněného především v tom, že soudy zaplacení kupních cen u obou nemovitostí posoudily jako předčasné. Zdůraznil, že obě smluvní ujednání obsahovala pouze lhůtu, do které mělo dojít k úhradě všech splátek, aniž by však byl určen její počátek. Za této situace pak nelze uvažovat o jakékoli „předčasnosti“ zaplacení kupní ceny. Dále obviněný zpochybnil právní závěry soudů ohledně škodlivého následku nákupu uvedených nemovitostí. Podle jeho přesvědčení z provedeného dokazování vyplývá, že ve smlouvách byly vyjednány a skutečně zaplacené kupní ceny nižší než kolik činila objektivní tržní hodnota nemovitostí. Předmětnými obchodními transakcemi se tak majetek fondu zvětšil o nemovitosti, přičemž na jejich získání bylo vynaloženo méně finančních prostředků, než jakou měly ve skutečnosti cenu na trhu. S ohledem na to, je vyloučeno způsobení škody P. f. V., a. s., a to bez ohledu na způsob úhrady kupní ceny. Za naprosto neopodstatněný tak dovolatel považoval závěr učiněný soudy ohledně příčiny vzniku škody na spravovaném majetku, kterou mělo být nedodržení splátkového kalendáře. Obviněný rovněž nesouhlasil se soudy prezentovanou jednostrannou výhodností splátkového kalendáře pouze pro kupujícího, tj. P. f. V., a. s. Uvedl, že v době uzavření příslušných kupních smluv ani jedna ze smluvních stran nemohla předvídat vývoj na finančním trhu, jednalo by se o pouhé spekulace, zda a nakolik bude z hlediska hodnoty peněz splátkový kalendář výhodný či nikoliv, a teprve se značným časovým odstupem bylo možné charakter uskutečněného obchodu posuzovat. Zpochybnil tím zákonem vyžadované úmyslné zavinění trestného činu. Dále se dovolatel ohradil proti tomu, že by byla kupní cena zaplacená v celé výši z prostředků spravovaných pro účastníky penzijního připojištění, měl za to, že alespoň částečně byly prostředky čerpány ze základního kapitálu penzijního fondu, přičemž odkázal na svou argumentaci použitou v odvolání. Vytkl zároveň soudům, že za účelem objasnění této otázky vůbec nebylo vedeno dokazování. Závěrem svého dovolání obviněný Ing. I. S. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci a věc vrátil tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší státní zástupkyně se vyjádřila k dovolání obviněného Ing. I. S. prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství, podle kterého námitky dovolatele opřené o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. lze akceptovat, neboť naplňují deklarované dovolací důvody a jsou opodstatněné. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství přisvědčil

dovolatelovým argumentům ve vztahu k možné dřívější úhradě dohodnutých splátek, skutečné hodnotě obou nemovitostí, jež byla vždy vyšší než zaplacená, což podle názoru státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství vylučuje příčinnou souvislost nejen mezi výší škody a popsáním jednáním obviněného, ale i mezi úhradou sjednané ceny a úmyslem obviněného způsobit škodlivý následek. Soudy tak do popisu svých zjištění nezahrnuly elementární skutkové okolnosti a ani z odůvodnění napadených rozhodnutí nelze dovodit patřičné závěry nezbytné k rozhodování o vině obviněného. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení soudu druhého stupně, a aby tomuto soudu přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud zjistil, že obviněný Ing. I. S. podal dovolání jako oprávněná osoba [§ 265d odst. 1 písm. b) tr. ř.], učinil tak prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 tr. ř.), včas a na správném místě (§ 265e tr. ř.), dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je obecně přípustné [§ 265a odst. 2 písm. h) tr. ř.], a obsahuje stanovené náležitosti (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Obviněný uplatnil dovolací důvod uvedený pod písmenem l) odst. 1 § 265b tr. ř. v jeho druhé alternativě, jak již bylo naznačeno shora, a ve spojení s důvodem pod písmenem g) téhož ustanovení. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Předpokladem jeho uplatnění je námitka nesprávné aplikace ustanovení hmotného práva, tedy hmotně právního posouzení skutku nebo hmotně právního posouzení jiné skutkové okolnosti. Prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu nelze namítat vady provádění či hodnocení důkazů a zpochybňovat správnost učiněných skutkových závěrů, neboť v takovém případě by se jednalo o námitky vadné aplikace předpisů trestního práva procesního (viz zejména § 2 odst. 5, 6 tr. ř., § 89 a násl. tr. ř., § 207 a násl. tr. ř. a § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Nejvyšší soud je tak v řízení o dovolání povinen zásadně vycházet ze skutkových zjištění soudu prvního, resp. druhého stupně, nemá možnost podle zásad ústnosti a bezprostřednosti sám důkazy provádět či opakovat (viz § 265r odst. 7 tr. ř.)

Jednání, jež krajský soud kvalifikoval jako trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. (ve znění zákona č. [265/2001](#) Sb.), spočívalo v podstatě v tom, že obviněný Ing. I. S. jako místopředseda představenstva společnosti P. f. V., a. s., jednak v únoru roku 1999 v O. podepsal příkazy k úhradě kupní ceny ve výši 11.000.000,- Kč za budovu na ulici H. p. sjednané v kupní smlouvě z „přesně nezjištěného dne v době od 27. 3. 1998 do 30. 11. 1998“ a vydal pokyny k jejímu uhrazení ve čtyřech termínech, takže kupní cena byla splacena dne 26. 2. 1999, a dále v únoru až srpnu roku 1999 v O. podepsal příkazy k úhradě kupní ceny ve výši 20.000.000,- Kč za budovu na ulici Z. sjednané v kupní smlouvě ze dne 2. 2. 1999 a vydal pokyny k jejímu uhrazení v šesti termínech, takže kupní cena byla splacena dne 13. 8. 1999, ačkoli si v obou případech byl vědom smluvních ujednání, podle nichž měl penzijní fond možnost odložit splátky kupní ceny tak, že celá kupní cena mohla být splacena nejpozději dne 31. 12. 2002, resp. do konce roku 1999. Předčasným uhrazením kupních cen a nedodržením dohodnutého systému platby měl obviněný podle krajského soudu porušit ustanovení § 7 odst. 5 (Členové orgánů penzijního fondu jsou povinni plnit své povinnosti tak, aby nebyly poškozeny zájmy účastníků.) a § 31 odst. 1 (Penzijní fond musí s majetkem hospodařit s odbornou péčí a s cílem zabezpečit spolehlivý výnos.) zákona č. [42/1994](#) Sb. o penzijním připojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. [42/1994](#) Sb.“), a způsobit tak P. f. V., a. s., škodu v celkové výši 2.368.540,- Kč.

Nejvyšší soud na podkladě části dovolacích námitek, jež odpovídaly uplatněným důvodům, přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. napadené usnesení i jemu předcházející řízení a shledal, že mimořádný opravný prostředek podaný obviněným Ing. I. S. je zčásti důvodný. Především způsob, jakým krajský soud formuloval způsobení škody, a to jak v popisu odsuzující části výroku o vině, tak i v odpovídajících částech odůvodnění, a který zcela akceptoval vrchní soud, nemohl v dovolacím řízení obstát.

Nejvyšší soud připomíná, že škoda podle právní teorie i soudní praxe obecně představuje újmu v majetkové sféře poškozeného, která je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi a kterou lze napravit poskytnutím příslušného majetkového plnění, především peněz, pokud není možná naturální restituce (srov. stanovisko č. 55/1971, str. 151, Sb. rozh. obč.). Škodu přitom tvoří jednak skutečná škoda a jednak ušlý zisk (§ 442 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a § 379 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů), přičemž skutečná škoda znamená zmenšení stavu majetku poškozeného a výše hodnoty, kterou bylo nutné vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu. Újma v podobě ušlého zisku spočívá v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodné události k rozmnožení majetkových hodnot, které bylo možné očekávat při normálním běhu událostí (srov. č. 55/1971, s. 151-153 Sb. rozh. obč.).

Ke škodlivému následku mělo podle názoru soudů nižších stupňů dojít předčasnou úhradou kupní ceny u každé z nemovitostí v rozporu s ujednaným časovým harmonogramem splátek dohodnutých v obou smluvních ujednáních. Konkrétně kupní smlouva k nemovitosti na ulici H. p. umožňovala učinit poslední splátku kupní ceny 31. 12. 2002, ve skutečnosti však byla celá kupní cena ve výši 11.000.000,- Kč splacena v únoru 1999, a u nemovitosti na ulici Z. měl penzijní fond možnost uhradit poslední splátku nejpozději k 31. 12. 1999, ale uhradil částku 20.000.000,- Kč představující kupní cenu do srpna roku 1999. Jak zjistil Nejvyšší soud, obě kupní smlouvy podrobně upravují, do kterého data je třeba uhradit jednotlivé splátky a v jaké výši, ale nedodržení podmínek splátkového kalendáře (ať ve formě předčasného či pozdního splacení, nebo splacení v menších než dohodnutých částkách) není ve smlouvě nijak sankcionováno (srov. text kupních smluv založených na č. l. 44 a násl. a 129 a násl.). Za takové situace zjevně smluvnímu ujednání neodporovalo, aby P. f. V., a. s., platil splátky předem, popř. předčasně zaplatil kupní cenu v celé výši. Obviněný Ing. I. S. tedy správně argumentoval, že předčasné plnění z kupní smlouvy žádnému smluvnímu ani zákonnému ustanovení neodporovalo. Naopak z ustanovení § 342 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, („Je-li doba plnění stanovena ve prospěch dlužníka, před touto dobou není věřitel oprávněn požadovat plnění, avšak dlužník je oprávněn plnit svůj závazek.“) plynulo penzijnímu fondu oprávnění zaplatit před splatností (srov. např. č. 27/2006 Sb. rozh. obč.).

Úvahy soudů o škodlivých důsledcích předčasné úhrady kupních cen postrádají jednoznačný obsah. Do jisté míry jsou pouhými hypotetickými tezemi, jež dovolatel důvodně zpochybnil. V popisu skutku krajský soud označil jako příčinu vzniku škody při nákupu obou nemovitostí předčasnou úhradu dohodnuté kupní ceny a nedodržení dohodnutého systému platby. Uvedený argument zopakoval i v odůvodnění rozsudku na str. 39, kde poměrně stručně vysvětlil změnu oproti obžalobě v označení příčiny vzniku škody, k níž dospěl. Soud přitom odkázal na znalecký posudek vypracovaný znaleckým ústavem N., a. s., podle něhož navýšení kupních cen bylo ekonomicky odůvodněno dohodnutým splátkovým kalendářem, resp. odkladem platby. Krajský soud tak v podstatě odmítl verzi obžaloby, podle níž tvořil škodu rozdíl mezi cenou určenou znaleckým posudkem, na něž každá ze smluv odkazovala, a dohodnutou cenou, která byla fakticky uhrazena. Na dalším místě odůvodnění rozsudku soud prvního stupně zopakoval, že škoda penzijnímu fondu nevznikla ani nemohla vzniknout v důsledku navýšení ujednané kupní ceny oproti cenám uvedeným ve znaleckých posudcích označených v obou smlouvách, či jiným odhadním cenám, nýbrž výlučně v důsledku nedodržení mechanismu, který navýšení dohodnutých kupních cen odůvodňoval.

Takový závěr však Nejvyšší soud považuje přinejmenším za nejasný a z hlediska uplatněných námitek i nepřezkoumatelný. Krajský soud se totiž prakticky vůbec nezmiňuje o skutečnostech, které byly pro zpracovatele znaleckého posudku společností N., a. s., rozhodující pro výpočet jednotlivých částek, jež tvořily podle názoru znalců škodu. Soud prvního stupně pouze mechanicky převzal posudkem vypočtenou hodnotu vyjadřující úbytek na majetku poškozené společnosti. Jak vyplývá z uvedeného znaleckého posudku, byla výše újmy způsobené nedodržením splátkového režimu u obou nemovitostí stanovena jako hodnota ušlých výnosů, kterých by kupující dosáhl, pokud by nezaplatil předčasně

splátky a volné peníze použil na získávání finančních zdrojů podle standardní investiční strategie. Jako podklad pro určení konkrétní škody zpracovatel posudku použil přehled výnosnosti jednotlivých penzijních fondů z databáze serveru Finance.cz. (str. 17 a 21 znaleckého posudku společnosti N., a. s.) Pokud tedy soud prvního stupně v podstatě převzal hypotetickou tezi znaleckého posudku jako určující příčinu vzniku škody, opomenul vysvětlit tento svůj závěr ze všech zákonných hledisek rozhodných pro naplnění znaku vzniku škody, příčinné souvislosti mezi jednáním obviněného a způsobením škodlivého následku i otázku zavinění, jímž musí být pokryto nejen protiprávní jednání, ale i vznik škody u trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. Nejvyšší soud připomíná, že k naplnění subjektivní stránky citovaného trestného činu se vyžaduje úmyslné zavinění pachatele, který si tak musí být vědom, že porušuje svou zákonnou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, a současně je alespoň srozuměn i se způsobením škody nikoli malé (podle § 89 odst. 11 tr. zák. škody nejméně 25.000,- Kč), přičemž způsobení škody značné ve smyslu § 89 odst. 11 tr. zák. a § 255 odst. 2 písm. b) tr. zák. (tj. částky nejméně 500.000,- Kč) musí být pokryto zaviněním alespoň z nedbalosti [§§ 5, 6 písm. a) tr. zák.]. Jestliže soud prvního stupně, s jehož názorem se ztotožnil i soud odvolací, podle svého vlastního vyjádření na str. 44 rozsudku „založil trestnost na nedodržení dohodnutých smluvních podmínek a nikoli na uzavření smlouvy samotné“, opomněl se vypořádat se všemi hledisky rozhodnými pro posouzení viny, především však obsah jím označené příčiny vzniku škody zůstal pro dovolací soud přinejmenším nezřetelný.

Samotný odklad úhrady kupní ceny včetně splátkového režimu nemusí být za každých okolností pro kupujícího výhodnější, ale vždy je nutné zabývat se konkrétními okolnostmi smluvního ujednání. Tento názor se shoduje i s výpovědí svědka JUDr. P. K., jenž poskytl majetkovému správci penzijního fondu Ing. L. L. jmenovanému Ministerstvem financí právní výpomoc, a v hlavním líčení uvedl: „Pokud došlo k zaplacení ještě před tím dohodnutým termínem splatnosti, to samo o sobě ještě nemusí nic znamenat, nevím, jaké ty okolnosti k tomu vedly, samozřejmě může se stát, že třeba subjekt najednou objeví kupce, který by to koupil ještě za nějakou výhodnější cenu, tak má zájem to splatit rychleji, aby s tím mohl nakládat.“ (viz č. l. 832 verte a násl.). Rovněž znalec Ing. M. K. připustil, že ekonomicky výhodnější bývá zaplatit později, přesto trval na tom, že z nákupu domů újma penzijnímu fondu nevznikla, protože záleželo také na tom, z jakých důvodů k předčasné úhradě došlo (srov. č. l. 974). Důkazy provedené v předmětné trestní věci však vyhodnotil krajský soud tak, že s ohledem na aktuální situaci nebylo pro penzijní fond výhodnější alternativou zaplatit za kupované nemovitosti před uplynutím lhůty splatnosti a jednoznačně uzavřel, že podkladem pro výpočet kupní ceny byly u obou nemovitostí znalecké posudky, na něž smlouvy odkazovaly. Těmto hodnotícím úvahám a skutkovým závěrům nelze nic vytknout, ani naprosto správnému právnímu závěru soudu prvního stupně ohledně porušení povinnosti obviněného hospodařit s majetkem penzijního fondu s odbornou péčí a s cílem zabezpečit spolehlivý výnos (§ 31 odst. 1 zákona č. [42/1994](#) Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů). Nejvyšší soud zcela akceptuje hodnotící úvahu soudu prvního stupně vyjádřenou na str. 41 a 42 rozsudku. S ohledem na znění obou kupních smluv je totiž nepochybné, že podkladem pro určení výše kupní ceny u obou nemovitostí byla pro obě smluvní strany cena stanovená znaleckým posudkem, jehož evidenční číslo včetně jména znalce je i součástí obou smluv (viz č. l. 44 - 46 a č. l. 129 - 132 trestního spisu). Naprosto zřetelně je v obou kupních smlouvách rovněž vyjádřen důvod navýšení hodnoty určené znalci, kterým byla právě výhoda poskytnutí postupné úhrady kupní ceny formou splátek. Správně tedy krajský soud uzavřel, že za situace, kdy smluvní strany nevyužily možnost konstruovat kupní cenu od jiné než znalcem určené ceny, bylo povinností kupujícího (P. f. V., a. s.) respektovat tuto cenu bez ohledu na to, že eventuelní tržní hodnota předmětných nemovitostí mohla být vyšší než cena skutečně uhrazená, tj. navýšená o částku odpovídající výhodě poskytnutí splátek.

Na druhé straně však těmto v podstatě správným úvahám nekoresponduje tvrzení krajského soudu

na str. 42 poslední věta rozsudku soudu prvního stupně: „Škoda vznikla výlučně v důsledku nedodržení mechanismu, který navýšení dohodnutých kupních cen odůvodňoval.“ V této souvislosti je nutné přivést i státnímu zástupci Nejvyššího státního zastupitelství, jenž zcela postrádal vysvětlení soudů o výši způsobené škody. Pokud totiž považoval soud prvního stupně za příčinu škody skutečnost, že penzijní fond v důsledku nedodržení splátek nemohl své finanční prostředky investovat a tak je zhodnotit o částku, stanovenou znaleckým posudkem, zůstala otázka určení této výše finanční ztráty penzijního fondu soudem zcela opominuta. Úvahy soudu prvního stupně týkající se určení příčiny vzniku i výše škodlivého následku v předmětné trestní věci tak zcela absentují.

Podle názoru Nejvyššího soudu výsledky dosud provedeného dokazování vypovídají o tom, že cílem obviněných bylo vyvést finanční prostředky, s nimiž penzijní fond disponoval a za tímto účelem byly uzavřeny obě kupní smlouvy. Již s ohledem na to, že formulace jednotlivých smluvních ujednání nevyklučovala předčasné uhrazení kupní ceny, dále s přihlédnutím k tomu, že v podstatě nebyl zjištěn důvod nerespektování dohodnutých splátek, je zřejmé, že ujednání o poskytnutých splátkách bylo oběma smluvními stranami fingované. Právě prvotní úmysl obviněných spočívající ve zmenšení majetku P. f. V., a. s., se promítl do stanovení vyšší kupní ceny, než určené znaleckými posudky, která pak byla odůvodněna poskytnutím postupné úhrady kupní ceny, ačkoli smluvní strany nehodlaly tuto výhodu dodržet. Za zjištěných skutkových okolností je zřejmé, že obviněný od počátku neměl vůli průběžně kupní cenu splácet, naopak jeho záměrem bylo podle aktuálních finančních možností penzijního fondu odčerpat spravované peněžní prostředky z majetku fondu. V takovém případě je tudíž škodou rozdíl mezi dohodnutými kupními cenami a hodnotou budov stanovenou znaleckými posudky, na něž kupní smlouvy odkazovaly (kupní smlouva k nemovitosti na ulici H. p. odkazuje na znalecký posudek A. P., který ocenil nemovitost na 7.061.228,- Kč; kupní smlouva k nemovitosti na ulici Z. odkazuje na znalecký posudek S. S., který ohodnotil nemovitost na 18.425.940,- Kč). Ke stejnému závěru ohledně újmy na majetku penzijního fondu v souvislosti s nákupem dotčených nemovitostí ostatně dospěl již státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě - pobočka v Olomouci (viz obžaloba ze dne 28. 11. 2003, č. l. 641 a násl.) a totožně se u hlavního líčení vyjádřil také pracovník Ministerstva financí Ing. M. V. (srov. č. l. 877 verte a násl., který nevytkl penzijnímu fondu předčasné splacení, ale to že investoval do nemovitosti, na níž vážla zástava, a dále že kupní cena byla vyšší nežli cena uvedená v posudcích). Sjednaná kupní cena u obou budov byla zjevně vyšší než tržní cena podle uvedených posudků (11.000.000,- Kč, resp. 20.000.000,- Kč), což mělo být v souladu s klauzulí obsaženou v obou smlouvách kompenzováno pro kupujícího výhodným splátkovým kalendářem („Při stanovení ceny byl vedle znaleckého posudku brán v úvahu pro kupujícího výhodný systém splátkování.“). Při pohledu na citované smluvní ustanovení se skutečně nabízí verze, že dohodnuté zvýhodnění uhradit kupní cenu v jednotlivých splátkách a za tímto účelem navýšit prodejní cenu, bylo předstírané a sloužilo výhradně k zastření pravého účelu celé transakce - vyvést z penzijního fondu finanční prostředky. Sám soud prvního stupně na str. 43 písemného vyhotovení rozsudku v rámci svých úvah, jimiž vyvrátil obhajobu obviněných ohledně způsobu platby započtením, považoval za „evidentní, že smluvní strany nepočítaly s dodržением dohodnutého splátkového kalendáře, ale s úhradou, či úhradami před termínem“. V dalším hodnocení se však soud od této své úvahy odchýlil a učinil nesprávný právní závěr týkající se škody a subjektivní stránky trestného činu.

Existenci původního společného záměru navýšit kupní cenu a tím maximalizovat výši vyvedených finančních prostředků fondu nepřímou nasvědčuje např. i personální propojení mezi prodávající společností M. B. C., a. s., a kupujícím P. f. V., a. s. (podle skutkových zjištění soudu byla společnost M. B. C., a. s., majoritním akcionářem P. f. V., a. s., Ing. L. D. jako zástupce majoritního akcionáře působil později rovněž v penzijním fondu, a to jako jeho prezident; tato skutková zjištění podpořil např. původně spoluobviněný RNDr. M. P., podle jehož výpovědi obviněný Ing. L. D. byl představitelem majoritního akcionáře penzijního fondu a později také prezidentem fondu, srov. protokol o výslechu na č. l. 192), rovněž časová blízkost uzavření kupních smluv na obě nemovitosti.

Ke koupi nemovitosti na ulici Z. došlo na základě smlouvy ze dne 2. 2. 1999. Smlouva o prodeji budovy na ulici H. p. je sice datována již k 27. 3. 1998, avšak podle notářského ověření notářkou JUDr. J. E. byla všemi zúčastněnými osobami podepsána až dne 30. 11. 1998 (viz č. l. 46). Jako vysvětlení těchto časových nesrovnalostí se nabízí záměrné antidatování uzavření jedné ze smluv tak, aby delší časový interval mezi jejich uzavřením zakryl skutečnost, že záměr o vyvedení peněz z penzijního fondu vznikl již počátkem roku 1998.

Na podkladě všech popsaných skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že námitky proti závěrům soudů nižších stupňů o příčinách vzniku a výši způsobené škody, částečně i úmyslném zavinění, jimiž obviněný Ing. I. S. argumentoval k důvodům dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., měly své opodstatnění a dovolání obviněného tak bylo podáno důvodně. Soudy obou stupňů nesprávně právně posoudily předčasnou úhradu kupních cen za nemovitosti, když v tomto jednání spatřovaly porušování povinnosti spravovat cizí majetek, jež mělo mít za následek majetkovou újmu. Právní závěry soudu prvního stupně neměly zřetelný podklad v provedených důkazech, nebyly náležitým způsobem vysvětleny, a zčásti jsou založeny na rozporuplné argumentaci. Ani odvolací soud se dostatečně nevypořádal se všemi odvolacími námitkami a převzal nesprávné právní posouzení krajského soudu, s nímž se bez dalšího ztotožnil.

Na podkladě dovolání podaného obviněným Ing. I. S. proto Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. 3 To 84/2008, a to v části, v níž zůstal nedotčen výrok o vině obviněného Ing. I. S. trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. vyslovený rozsudkem Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. 29 T 10/2003. V této odsuzující části výroku o vině obviněného Ing. I. S. Nejvyšší soud zrušil i citovaný rozsudek soudu prvního stupně a obsahově navazující rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Vzhledem k tomu, že citovanými rozhodnutími bylo rozhodováno i o vině obviněného Ing. L. D., který však nepodal dovolání, musel se v souladu s § 265k odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud zabývat otázkou aplikace zásady tzv. beneficium cohaesionis zakotvené v ustanovení § 261 tr. ř. Podstatou této zásady je změna rozsudku i ve prospěch osoby, která odvolání nepodala, jestliže jí prospívá důvod, pro který byl změněn rozsudek ve prospěch osoby, která odvolání podala. Znamená tak průlom do právní moci rozsudku (viz § 139 tr. ř.), neboť aplikací tohoto ustanovení dochází ke zrušení rozhodnutí, jež v mezidobí nabylo právní moci a stalo se vykonatelným.

Vzhledem k tomu, že v posuzované trestní věci byl dovolatel Ing. I. S. odsouzen jako pachatel trestného činu podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a spoluobviněný Ing. L. D. byl uznán vinným návodem k tomuto trestnému činu podle § 10 odst. 1 písm. b) tr. zák. a § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., bylo zřejmé, že pochybení týkající se otázky vzniku a výše škody zjištěná ohledně obviněného Ing. I. S. jako hlavního pachatele, lze vztáhnout i na skutek účastníka - spoluobviněného Ing. L. D. Tento společný důvod prospíval oběma obviněným již v době, kdy bylo o skutku rozhodováno soudem prvního stupně. Nejvyšší soud proto zrušil shora citovaná rozhodnutí v uvedeném rozsahu i ohledně obviněného Ing. L. D., ačkoli nepodal dovolání. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud přikázal Krajskému soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci, aby věc v rozsahu zrušení znovu projednal a rozhodl ohledně obviněných Ing. I. S. a Ing. L. D.

V rámci opětovného projednání věci před soudem prvního stupně bude rovněž třeba, aby krajský soud jednoznačně určil datum uzavření kupní smlouvy týkající se nemovitosti v ulici H. p. Nelze totiž akceptovat formulaci ze skutkové věty, že dovolatel "přesně nezjištěného dne v době od 27. 3. 1998 do 30. 11. 1998 podepsal kupní smlouvu". V této souvislosti by bylo vhodné zabývat se otázkou, odkdy musela být představitelům penzijního fondu objektivně zřejmá nepříznivá ekonomická situace, protože tato okolnost může mít vliv na pohnutku rozhodnutí obviněného Ing. I. S. (a také Ing. L. D.) vyvést z majetku fondu finanční prostředky na koupi příslušných budov. Je vysoce pravděpodobné, že právě v důsledku horšících se hospodářských výsledků penzijního fondu a hrozbě omezení pravomocí

členů jeho statutárních orgánů nakládat s majetkem fondu (což se skutečně stalo rozhodnutím Ministerstva financí ze dne 10. 7. 2000, č.j. 324/53.130/2000, č. l. 601), začali obvinění činit kroky k tomu, aby z P. f. V., a. s., byl odčerpán majetek ve prospěch jiných personálně propojených subjektů. V souvislosti s těmito zjištěními pak bude nutné zabývat se znovu subjektivní stránkou u obviněných a vyhodnotit ji s ohledem na zjištěné okolnosti při uzavírání obou smluv.

Pokud Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci dospěje k závěru, že dovolatel svým jednáním naplnil všechny znaky trestného činu podle § 255 odst. 1 tr. zák. (popř. v jeho kvalifikované skutkové podstatě podle odst. 2), rovněž tak návodce Ing. L. D., bude muset do nově formulované skutkové věty zahrnout všechny zákonné znaky tohoto trestného činu jak u pachatele, tak i účastníka. Zejména bude povinností soudu srozumitelně vyjádřit příčinný vztah mezi jednáním obviněných a škodlivým následkem, škodu jasně určit a uvést, jakým konkrétním jednáním porušili obvinění své zákonné či smluvní povinnosti (příčemž není vyloučeno, aby se jednalo o shodná ustanovení zákona č. [42/1994](#) Sb., na něž odkazoval soud v napadeném rozsudku, pokud jim bude odpovídat i nově formulovaná podstata protiprávního jednání obviněných).

Kromě objektivní stránky trestného činu podle § 255 tr. zák. bude třeba vyjádřit v popisu skutku rovněž subjektivní stránku, na jejíž prokázání se krajský soud v doplnění dokazování zaměří. Jak Nejvyšší soud naznačil shora, úmysl obviněného Ing. I. S. se musí prokazatelně vztahovat jak k samotnému uzavírání kupních smluv, jež posloužily jako právní důvod k odčerpání peněz z P. f. V., a. s., tak ke vzniku škodlivého následku. Z hlediska principu presumpce nevinny musí být závěr o zavinění pachatele, který je závěrem právním, vždy prokázán výsledky dokazování a musí z nich logicky vyplynout (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. II. ÚS 460/04, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 185, č. sešitu 38/2005).

Obdobně bude nutné upravit popis skutku i ve vztahu ke spoluobviněnému Ing. L. D., avšak u obou obviněných soud prvního stupně musí respektovat zásadu zákazu reformationis in peius (§ 264 odst. 2 tr. ř.). Nejvyšší soud pouze připomíná, že zákaz změny k horšímu platí od novelizace tr. ř. provedené zákonem č. [292/1993](#) Sb. nejen pro možnost uložení přísnějšího trestu, ale byl rozšířen na zákaz změny jakéhokoli rozhodnutí v neprospěch obviněného v případech, kdy má dojít ke zrušení napadeného rozhodnutí výlučně z podnětu opravného prostředku podaného ve prospěch obviněného. Změnou rozhodnutí v neprospěch obviněného je potom jakákoli změna v kterémkoli výroku, pokud zhoršuje postavení obviněného a přímo se ho dotýká, bez ohledu na to, o které otázce z těch, o nichž se v trestním řízení rozhoduje, bylo v daném případě rozhodováno (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 1998, sp. zn. 5 Tz 57/1998, publikovaný v časopise Právní rozhledy, sešit č. 10, ročník 1998, str. 518). Vzhledem k tomu, že v předmětné trestní věci shledal Nejvyšší soud vadu mj. i ve výroku o vině, který neobsahoval popis všech skutkových okolností nezbytných pro naplnění znaků trestného činu, jímž byli obvinění uznáni vinnými, přichází v úvahu aplikovat rozhodnutí publikované pod č. 38/2006 II. Uvedený judikát vychází z názoru, že z podnětu odvolání podaného výlučně ve prospěch obviněného neporuší odvolací soud zákaz změny k horšímu ve smyslu § 259 odst. 4 tr. ř., pokud doplní ve výroku svého rozsudku popis rozhodných skutkových zjištění tak, aby v něm byly obsaženy skutečnosti vyjadřující zákonem požadované znaky příslušné skutkové podstaty trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným již rozsudkem soudu prvního stupně, a které soud prvního stupně sice vzal za prokázané, avšak výslovně je neuvedl ve výrokové části rozsudku. Postavení obviněného se nezhoršuje, pokud se takové doplnění popisu skutku neprojevuje zpřísněním jeho právní kvalifikace či zvětšením rozsahu následků apod. Nejvyšší soud pouze připomíná, že především soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku v podstatě vyjádřil zásadní okolnosti určující trestní odpovědnost obviněných, avšak jeho úvahy se ve svém celku projeví zčásti jako rozporné, v části své argumentace pak hodnotící závěry absentovaly zcela.

Nejvyšší soud ještě připomíná, že dokazování není nutné doplňovat podle požadavku obviněného Ing. I. S. k otázce původu peněz, jimiž byla zaplacená kupní cena za nemovitosti. Z hlediska trestního

postihu je nerozhodné, zda se jednalo o finanční prostředky vložené do fondu jeho účastníky nebo zda byly odčerpány ze základního kapitálu společnosti. V obou případech byla majetková újma způsobena obviněným při správě majetku, k níž byl povinován, a škoda byla způsobena protiprávním jednáním P. f. V., a. s.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)